REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00
E: gp.mkgp@gov.si
www.mkgp.gov.si

PROGRAM RAZISKAV NA PODROČJU UPORABE APITEHNIČNIH UKREPOV IN DRUGIH NAČINOV ZA ZATIRANJE VAROZE ZA OBDOBJE 2026 – 2027

v skladu z Uredbo o izvajanju intervencij v sektorju čebelarskih proizvodov iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023 – 2027 (Uradni list RS, št.17/23, 58/23 in 92/24)

Ljubljana, maj 2025

KAZALO

1 Uvod 3
2 Cilji podintervencije 4
3 Način in dinamika raziskav 4
4 Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskav 4
5 Vsebina, ki jo mora ponudnik zagotavljati pri izvajanju raziskave 4
6 Vsebina poročila o izvedbi raziskav 5
7 Način izvajanja nadzora nad organizacijo ter izvedbo raziskave . **Napaka! Zaznamek ni definiran.**
8 Specifikacija upravičenih stroškov 5

1. Uvod

V Sloveniji se čebelarstvu posveča posebna pozornost, kar se zrcali v celostni podpori slovenskemu čebelarstvu. Od leta 2005 naprej se uspešno izvajajo triletni evropski programi ukrepov na področju čebelarstva, vzpostavljena je javna svetovalna služba v čebelarstvu, ki skrbi za ohranitev kranjske čebele, ozavešča pa tudi širšo javnosti o pomenu čebel, izvaja se rejski program za kranjsko čebelo za katerega je pristojna Priznana rejska organizacija za kranjsko čebelo, za zdravstveno varstvo čebel pa skrbi javna specialistična veterinarska služba.

Na podlagi Uredbe (EU) 2021/2116 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: ministrstvo) skupaj s strokovnimi institucijami pripravilo Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023 – 2027 za Slovenijo (v nadaljnjem besedilu: strateški načrt), ki je bil potrjen z Izvedbenim sklepom Komisije C(2022) 7574 z dne 28. 10. 2022 o odobritvi strateškega načrta SKP za obdobje 2023 – 2027 za Slovenijo za podporo Unije. Uredba o izvajanju intervencij v sektorju čebelarskih proizvodov iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023 – 2027 (v nadaljnjem besedilu: uredba) je izvedbeni akt strateškega načrta in predvideva naslednje intervencije: prenos znanja v čebelarstvu, podpora čebelarjem in čebelarskim društvom, vzreja čebeljih matic, raziskovalno delo na področju čebelarstva, promocija in raziskava trga sektorja čebelarstvo ter kakovost in varnost čebeljih pridelkov. V sklopu intervencije raziskovalno delo na področju čebelarstva se bo izvajalo sedem podintervencij: karakterizacija čebeljih pridelkov, ugotavljanje učinkov masaže z medom, iskanje alternativnih paš in karakteristike medu v povezavi s povzročitelji medenja, razvoj in testiranje tehnologij za povečanje ekonomičnosti in trajnosti v upravljanju s čebeljimi družinami preko inovacijskih projektov, testni čebelnjaki za nadzor varoze ter izdelava in vzdrževanje aplikacije za vnos podatkov in obveščanje čebelarjev, raziskave na področju uporabe apitehničnih ukrepov in drugih načinov za zatiranje varoze ter analiza čebeljih pridelkov. Na zdravje čebel se nanašata dve podintervenciji: testni čebelnjaki za nadzor varoze ter izdelava in vzdrževanje aplikacije za vnos podatkov in obveščanje čebelarjev ter **raziskave na področju uporabe apitehničnih ukrepov in drugih načinov za zatiranje varoze**, ki bosta skupaj s podintervencijo izobraževanje s področja zdravstvenega varstva čebel (v sklopu intervencije prenosa znanja v čebelarstvu), pripomogli k omejevanju širjenja bolezni čebel.

S podintervencijo Raziskave na področju uporabe apitehničnih ukrepov in drugih načinov za zatiranje varoze se bo izvajalo učinkovitejše zdravljenje varoze z uporabo sonaravnih zdravil, uporabilo nove načine za zdravljenje varoze, zmanjšalo količino uporabljenih zdravil in zagotovilo boljše zdravje in preživetje čebeljih družin. Dolgoročno se s podintervencijo izboljšuje učinkovitost zdravljenja varoze ob uporabi sonaravnih zdravil, drugih mehanizmov uničevanja varoj in večje vitalnosti čebeljih družin ter s tem preživetje čebeljih družin. Zdrave in močne čebelje družine so prvi pogoj za uspešno/konkurenčno čebelarjenje. Apitehnični ukrepi so tehnološki posegi v čebeljo družino z namenom zniževanja števila varoj oziroma ohranjanja odpornosti čebeljih družin.

Za zdravljenje varoze je v uporabi več farmakološko aktivnih snovi, kot so organske kisline (oksalna, mravljinčna in mlečna kislina), eterična olja (timol), amitraz, kumafos in flumetrin. Varoje po večkratni uporabi istega zdravila razvijejo odpornost na večino kemijskih učinkovin, zato se vse več uporablja tako imenovano ekološko zatiranje z zdravili na osnovi eteričnih olj in organskih kislin. Odpornost na slednje aktivne snovi ni znana, velja pa, da je njihova uporaba bolj zahtevna in dovolj učinkovita le v kombinaciji s tehnološkimi prilagoditvami v načinu čebelarjenja, kar pa zahteva dodatna znanja in izkušnje. V okviru podintervencije bodo vzpostavljene testne čebelje družine, na katerih se bo raziskoval vpliv nekaterih apitehničnih ukrepov na učinkovitost zdravljenja. Pri tem bo v obdobju 2023-2025 največji poudarek namenjen proučevanju metod

prekinitve zaleganja matice v kombinaciji z zdravljenjem z organskimi kislinami, v obdobju 2026-2027 pa se bo raziskava osredotočila na učinkovitost zdravljenja z oksalno kislino, glede na različen način aplikacije (kapanje, sublimacija, pršenje) v različnih obdobjih razvoja čebelje družine (poleti, pozimi) ter spremljanje jakosti čebeljih družin glede na različne pristope zatiranje varoje. Rezultati raziskave bodo neposredno vključeni v program izobraževanja čebelarjev.

2. Cilji podintervencije

Cilji podintervencije so:
- boljše preživetje čebel ob uporabi registriranih in dovoljenih zdravil za zatiranje varoj s poudarkom na zdravilih, primernih za ekološko čebelarjenje;
- izboljšanje teoretičnega in praktičnega znanja čebelarjev s področja zatiranja varoj z registriranimi in dovoljenimi zdravili in s tem manjše tveganje za prisotnost neželenih ostankov zdravil v čebeljih pridelkih;
- ozaveščanje o pomenu učinkovitega zatiranja varoj in vplivu na preživetje čebel in divjih opraševalcev v okolju.

Kazalnik ukrepa je:
- število pogodb.

3. Način in dinamika raziskav

Podintervencija (raziskava) se izvaja v naslednjih mejnikih:
- 1. mejnik od 1. avgusta 2025 oziroma od podpisa pogodbe z izvajalcem do 31. julija 2026;
- 2. mejnik od 1. avgusta 2026 do 31. julija 2027.

4. Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskav

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskave so:
- na javno naročilo se lahko prijavi pravna oseba, ki je vpisana v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter izpolnjuje pogoje, predpisane z Zakonom o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21, 40/23 in 102/24);
- raziskavo izvaja projektna skupina, ki jo sestavljajo vodja projekta, raziskovalci ter strokovni in tehnični sodelavci;
- vodja projekta mora imeti doktorat znanosti s področja naravoslovja in v zadnjih petih letih objavljen vsaj en znanstveni prispevek s področja čebelarstva v znanstveni literaturi, kar je razvidno iz baze SICRIS in imeti najmanj tri leta izkušenj na področju čebelarjenja, kar je razvidno iz registra čebelnjakov ali mora biti zaposlen pri pravni osebi, ki ima že najmanj tri leta registriran čebelnjak v registru čebelnjakov.

5. Vsebina, ki jo mora ponudnik zagotavljati pri izvajanju raziskave

Podintervencija je namenjena izboljšanju preživetja čebel ob uporabi registriranih in dovoljenih zdravil, izboljšanju znanja čebelarjev s področja zatiranja bolezni ter ozaveščanju o pomenu učinkovitega zatiranja varoj.

Podintervencija (raziskava) mora zajemati:
- proučevanje vpliva izvajanja nekaterih apitehničnih ukrepov na učinkovitost zdravljenja;
- preverjanje učinkovitosti sredstev za zatiranje varoje ter spremljanje jakosti čebeljih družin glede na različne pristope zatiranje varoje.

V obdobju 2026 - 2027 se za posamezno programsko leto predvideva izvedba raziskave z najmanj 30 čebeljimi družinami in obdelavo podatkov v obsegu 220 ur.

6. Vsebina poročila o izvedbi raziskav

Pri vsakem mejniku mora izvajalec pripraviti poročilo, ki vključuje rezultate, interpretacijo rezultatov in splošne ugotovitve.

Pri zadnjem mejniku mora izvajalec pripraviti posodobljena navodila za čebelarje o zatiranju varoze in poročilo, ki vključuje rezultate celotne raziskave, interpretacijo rezultatov in splošne ugotovitve.

Poročilo zadnjega mejnika mora biti predstavljeno širši javnosti pred 10. septembrom 2027. O načinu predstavitve (predavanje, posvet, članki, video posnetki) in terminu predstavitve poročila odloči izvajalec. O načinu in terminu predstavitve izvajalec obvesti ministrstvo in Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljnjem besedilu: agencija) do 10. avgusta 2027.

Poročila **vseh mejnikov** morajo biti po izvedbi pogodbenih del v skladu s pogodbenimi roki objavljeni na spletni strani izvajalca in na ta način dostopni širši javnosti oz. vsem zainteresiranim.

Izvajalec mora pri objavi rezultatov raziskave in pri vseh drugih oblikah javnega predstavljanja navesti, da so doseženi rezultati nastali v okviru strateškega načrta, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

7. Specifikacija upravičenih stroškov

Upravičeni stroški so stroški dela in materialni stroški za izvedbo raziskave vpliva izvajanja nekaterih apitehničnih ukrepov na učinkovitost zdravljenja, preverjanja učinkovitosti sredstev za zatiranje varoje ter spremljanje jakosti čebeljih družin glede na različne pristope zatiranje varoje. Za stroške dela mora izvajalec predložiti mesečne časovnice za opravljene ure ter višino urne postavke za opravljeno delo za vse člane projektne skupine, za materialne stroške pa kopije računov z dokazili o plačilu, iz katerih mora biti jasno razvidno, da so materialni stroški povezani z raziskavo. Vse naštete obveznosti glede upravičenih stroškov veljajo tudi za podizvajalce. Potni nalogi spadajo k stroškom dela.